

¿Per a què ens vol l'OTAN?

La informació sobre temes militars pateix d'un greu inconvenient: ningú no sap, ben segur i sense risc d'equivocar-se, què preparen els estats, què preparen els exèrcits. Hi ha, però, aproximacions...

Vicent Partal

Seixanta-nou mil quilòmetres quadrats a la façana oriental de la Península Ibèrica, de cara a la conflictiva Mediterrània, amb via oberta al nord d'Àfrica i amb un aeroport natural preciós per al control del trànsit, via l'estret de Gibraltar, no poden passar desapercebuts als ulls dels grans planificadors de la guerra. El nostre país cau així assenyalat en molts dels mapes militars, i per diverses funcions i interessos. Les antenes de Guardamar o el port de Mallorca, la platja de Pals o el massís del Montseny, són punts destacats amb agulles vermelles a Washington, a París, a Madrid, a Rabat, a Brussel·les o a Moscou. Uns punts que, segons quina siga la visió geo-política de l'observador, tenen un interès primari o un altre.

Bàsicament, sobre el nostre territori conflueixen quatre estratègies militars, amb distints matisos interessants de precisar, i incloses dins el bloc militar d'Occident: la nord-americana, l'espanyola, la francesa i la de l'OTAN.

Estats Units, OTAN: dues visions complementàries

Sobre els interessos de l'OTAN en el nostre país s'han escrit centenars de pàgines, durant els darrers mesos, principalment, arran de l'elaboració del Pla Estratégic Conjunt de l'exèrcit espanyol. S'ha especulat molt amb una «projecció dissimulada cap al nord d'Àfrica», que justificaria la irregular distribució al sud peninsular de l'exèrcit espanyol.

El Tractat de l'Atlàntic Nord delimita d'una manera molt estricta el marc geogràfic en el qual podrien intervenir les tropes de l'Aliança, i el nord d'Àfrica, el Magrib, n'ha quedat exclòs. La rígida delimitació del territori d'actuació ha quedat, però, desfasada pels esdeveniments, i avui l'OTAN —i molt especialment els Estats

Units— veuen amb preocupació com una sèrie d'àrees perifèriques a Europa, però vitals per a Occident (el Magrib i l'Orient Mitjà sobretot), no són defensades amb l'energia i la decisió que garanteix l'organització atlantista.

Davant això, hi ha dues possibles solucions. L'una consisteix a assumir-ne els Estats Units el risc i la càrrega en solitari —és el cas de l'Orient Mitjà—. L'altra podria ser (i és difícil confirmar-ho) usar determinats països —França i Espanya, en el cas del Magrib— en una tasca encoberta de control en la qual, formalment, l'organització atlàntica no participaria com a tal. Amb tot, els paï-

sos europeus no veuen amb bons ulls embarcar-se en el conflicte explosiu de l'Orient Mitjà, fet que ha obligat els Estats Units a traçar una estratègia mediterrània pròpia i complementària de la de l'OTAN, en funció de l'ús del nostre mar com a trampolí d'assalt al Golf Pèrsic. És en aquesta perspectiva que són usades principalment les seues instal·lacions al nostre país.

L'OTAN, per la seua part, manté encara l'esquema segons el qual es produirà un xoc armat entre les seues tropes i les del Pacte de Varsòvia en la línia que delimita els dos estats alemanys. En aquesta situació, l'OTAN intentarà penetrar en territori de l'Alemanya Oriental i Txecoslovàquia, per assegurar així, que el Pacte de Varsòvia no arribe a envair Europa occidental.

Però si aquesta contingència s'esdevé, la següent maniobra consistirà a retirar-se fins als Pirineus i el Canal de la Mànega, dues barracades naturals darrere les quals podria reorganitzar-se, amb una certa garantia, la batalla. La Península Ibèrica i les Illes Britàniques es convertirien, així, en el port de recepció de les tropes i el material que arribarien des de l'altra banda de l'Atlàntic. Per a la doctrina oficial de l'Aliança, doncs, continuem sent importants com a territori de rereguarda. Aquesta funció i la prevista pels Estats Units és evident que no són contrapo-

sades, sinó complementàries. Els nord-americans assumeixen allò a què els europeus no s'atreveixen.

França i Espanya. Interessos particulars

Al costat d'aquestes dues estratègies, França i Espanya mantenen posicions particulars, interessos propis. Per a França —no integrada formalment al Comitè Militar de l'OTAN— la versió oficial de l'Aliança Atlàntica segons la qual si fracassa la primera resistència caldria retirar-se més enllà dels Pirineus, resulta inacceptable. Aquest estat no consentirà a cedir ni un pam del seu territori, i per a això s'ha constituït en la tercera, o la quarta, potència militar mundial. En canvi, sí que té interès a augmentar la seua importància político-militar, a base d'estructurar blocs de països units sota el seu liderat. En aquesta intenció té dues zones d'actuació preferent: Europa i l'Àfrica francòfona. A la Catalunya del Nord les seues instal·lacions apareixen apuntades al transport de tropes cap a Àfrica. A través de l'Estat espanyol, la resta entrem en els seus projectes europeistes.

Pel que fa a Espanya, la nova definició i la distribució de les seues tropes consagrades en el Pla Estratègic Conjunt —famós després de la discussió sobre els punts i les comes que mantingueren fa quinze dies González i Herro de Minón— contenen aspectes sorprenents, contradictoris en algun punt i mancats de claredat, en qualsevol cas.

Hi ha qui diu que tot és previst en previsió de reforçar pel sud els potencials de l'Aliança Atlàntica, amb la vista fixada, en concret, en Líbia i la possibilitat que precisament la guerra mundial començàs amb una invasió de la Península Ibèrica per part de forces àrabs, darrere les quals s'arrezerarien els inevitables russos.

Segons aquesta versió, les possibilitats d'un conflicte amb el Marroc són nul·les. Les maniobres conjuntes entre els dos països tindrien, així, la funció de «crear confiança» entre els responsables dels dos exèrcits.

És una alternativa plausible. Però també ho és la contrària. Mirat des del Marroc —fins i tot amb les «garanties» que, en privat, puguen rebre els dirigents marroquins—, el nou desplegament militar espanyol pot considerar-se amb molta facilitat com una provocació. I no han mancat veus en aquest sentit. El PEC ho defineix amb una claredat meridiana: la major amenaça prové dels països del Magrib, concretament de les reclamacions territorials del Marroc.

L'Otan manté l'esquema d'un xoc armat amb el pacte de Varsòvia sobre territori europeu.

Aquesta és la percepció bàsica que Espanya té de la seua seguretat. Tot el que s'amague darrere això (l'otانيتzació encoberta fins el Tròpic de Càncer o un simple conflicte regional) ja és molt difícil d'esbrinar.

A Brussel·les, a la seu de l'OTAN, hi ha un cert malestar per la forma en què els militars espanyols estan realitzant el seu desplegament. Principalment el de l'exèrcit de terra, que manté les seues tres principals divisions (*Guzmán el Bueno* a Andalusia, *Maestrazgo* a València i *Brumete* a Castella-Extremadura) orientades excessivament cap a l'estret de Gibraltar. ¿Una dèria particular dels militars espanyols? ¿Una maniobra de distracció planificada des de més lluny? El joc de la guerra s'assembla cada vegada més als escacs i, com en els escacs, les voltes a donar per trobar la posició més favorable poden desconcertar a qualsevol que no es situe en la cadira del jugador que mou totes les peces.

Membres o no de l'Aliança Atlàntica, membres o no del seu Comitè Militar, és evident que el nostre país cau de ple en una intersecció d'interessos múltiples. No som, en el conjunt de l'estat, la zona més important militarment parlant. Galícia, Andalusia, la Meseta, són mirades amb molta més apetència —excepció feta de les Illes Balears—. En canvi, sí que som la zona on més clarament conflueixen interessos distints. Som el trampolí electrònic d'assalt a l'Orient Mitjà, alhora que rereguarda acollidora dels exèrcits centreuropeus. Som la línia de projecció cap a l'Àfrica i el final d'Europa. Avantatges —o misèries— de la geografia. □

